

Igihaljas lehtpõõsas mahoonia

REIN SANDER

Meie kliimasse sobivaid aastariingi rohelisi lehtpõõsaid ei ole kuigi palju. Rikkalikult õitsevana suudab nendest rododega võistelda ainult mahoonia.

Läiklehist mahooniat (*Mahonia aquifolium*) näeme vanades koduaedades ja eriti rohkelt kalmistutel. Pargipõõsaks mahoonia eriti ei sobi, sest ta vajab talvekatet – muidu on põõsad kevadel tavaliselt üsna raagus.

Mahoonial on ilusad suured ogalise leheservaga liitlehed. Sügisel muutuvad need sordist olenevalt rohkem või vähem punakaks.

Ka noored puhkevad lehed on punakat tooni. Mais näitab läiklehine mahoonia õiteilu, kollased õied on koondunud suurtesse püstistesse kobarjatesse õisikutesse. Kujult ja suuruselt meenutavad õied kõige rohkem kukerpuu omi, kukerpuu ongi tema lähim sugulane.

Läiklehisest mahooniast on aretatud kümnekond sorti, mis erinevad üksteisest kõrguse, õite värvi, lehtede talvevärvi jms poolest. Meil on sordid veel vähe levinud.

Sobib ka marjapõõsaks

Sinakasmustad, umbes sentimeetri pikkused marjad küpsevad septembris, nad on söödavad nagu kukerpuu omadki. Mõne põõsa omad on tuliha-pud, neil tuleb lasta kauem järelvalmidada või kasutada mahlaks.

Ühelt põõsalt saab muidugi ainult paar peotäit marju, mõistlik ongi need kõik mahlaks teha. Ilus tumepunane mahl kõlbab morsiks või mõne värvivaese mahla toonimiseks.

Oma kodumaal Põhja-Ameerikas on metsikult kasvav mahoonia olnud hinnatud mahla- ja veinimari, sellele viitab ka tema ingliskeelne nimi *oregon grape*.

Lihtne paljundada

Mahla pressimisjärgist saame seemned kergesti välja pesta. Tavaliselt idanevad need sügisel külvatuna hästi. Esimesed paar aastat kasvavad see-

Kevadel mais näitab läiklehine mahoonia oma suuri kollaseid kobarõisikuid.

Roomava mahoonia lehed jäävad sügisel roheliseks, nad ei muutu punakaks nagu läiklehisel mahoonial.

mikud võrdlemisi aeglaselt ja vajavad peenral kindlasti talvekatet.

Seemnest tasubki mahooniat kasvatada vaid siis, kui on kavas kuhugi varjulisse pargi- või kodukopli nurka tekitada suurem mahooniapuhmistu.

Asja teine mõte on see, et suurema hulga seemikute seast saab valida külmakindlaid ja kevadpäikest paremini taluvaid taimi. On nimelt nõnda, et mõnda mahooniapõõsast talvekate ei aita, teine aga talvitub ilma igasuguse katteta hästi ega lähe kevadel pruuniks.

Korraliku istiku saame avamaal kolme-nelja aastaga. Väiksemasse koduaeda on lihtsam osta puukoolis kasvatatud istik.

Mahoonial on ilus tihe juurestik, ka paljajuurelist taime on kerge istutada. Põõsas lepib tavalise aiamehela, kas-

vab meelsasti varjus, aga õitseb paremini päikesepaistel.

Kaks liiki

Peale läiklehise mahoonia kasvab meil ka natuke madalam ja väiksemate lehtedega roomav mahoonia (*M. repens*). Tema lehed on väiksemad, 2–3 lehekesepaariga, alt tuhmjalt hallikasrohelist. Lehed ei muuda sügisel värvi, vaid jäävad roheliseks.

Liigid on lähedased ja ristuvad omavahel kergesti. Ilmselt ongi meie mahooniapõõsad hübriidset päritolu, see seletab nende erinevat talvekindlust.

Mahoonia perekonnas on veel palju ilusaid liike, aga neid saame näha ainult soojema talvega maades.

REIN SANDER